

บทที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความที่น่าสนใจในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยละเอียด ทั้งในเชิงหลักการและแนวทางปฏิบัติที่กระทำได้จริงจากสภาพการณ์ของหน่วยศึกษา เรื่องนี้ การปรับขั้นตอนในบางส่วนนั้นพยายามให้กระชับกระเทือนระเบียบวิธีวิจัยให้น้อยที่สุด

จากหลักการดังกล่าว จะได้นำเสนอหลักในการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนตาม ลำดับดังนี้

- 1) กลุ่มประชากร
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) แบบสอบถาม
- 4) กลุ่มตัวอย่าง
- 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) การทดสอบแบบสอบถาม
- 7) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มประชากรที่ศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะตำรวจชั้นประทวนที่ได้รับการ แต่งตั้งให้ปฏิบัติงานอยู่ในสถานีตำรวจนครบาลขณะที่ทำการวิจัยอยู่เท่านั้น ไม่รวมถึงตำรวจ ชั้นประทวนที่เคยปฏิบัติงานอยู่เดิมแต่ได้โยกย้ายไปประจำอยู่หน่วยงานอื่น ๆ แล้ว หรือขณะที่วิจัยได้ถูกส่งไปช่วยราชการในหน่วยงานอื่นหรือลาศึกษาต่อ

อนึ่งการวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของ ตำรวจชั้นประทวน ในระดับสถานีตำรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาลเท่านั้น และเป็น การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลให้ตำรวจชั้นประทวนดังกล่าวมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปทาง ลบหรือแนวทางที่ไม่ถูกต้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบคือ

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Data) จากห้องสมุดและสถานที่ราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กองวิชาการกรมตำรวจ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ห้องสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ และ ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น

2. การรวบรวมข้อมูลสนาม (Field Data)

ก. การรวบรวมข้อมูลสนามผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสถานีตำรวจนครบาลมาตลอดตั้งแต่ปี 2524-2526 ประกอบกับสอบถามปัญหาข้อขัดข้องในการทำงานในหน้าที่ของตำรวจชั้นประทวนในแต่ละสถานี

ข. การรวบรวมข้อมูลสนามในชั้นการวิเคราะห์ได้ทำโดยอาศัยแบบสอบถามและให้ผู้ช่วยในการวิจัยร่วมสังเกตการณ์ประกอบกัน แบบสอบถามใช้ทั้งหมด 600 ชุด ตามการแบ่งเขตในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น 3 เขต คือ เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก ของที่ตั้งสถานีตำรวจนครบาล ผลปรากฏว่าได้รับข้อมูลแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ได้รวมทั้งสิ้น 554 ชุด คิดเป็นอัตราร้อยละ 92.33 ของแบบสอบถามทั้งหมด

3. แบบสอบถาม ประกอบด้วย สาระสำคัญ 7 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้น มีศึกษาทั้งสิ้น 8 ข้อ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ
2. คำถามเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมการเบี่ยงเบนของตำรวจ มีคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ
3. คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อสภาพการเมืองไทย มีคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ
4. คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อสภาพทางเศรษฐกิจ มีคำถามทั้งสิ้น 7 ข้อ
5. คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อสภาพทางสังคม มีคำถามทั้งสิ้น 8 ข้อ
6. คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อสภาพทางการบริหาร มีคำถามทั้งสิ้น 9 ข้อ
7. คำถามเพื่อตรวจสอบความตั้งใจจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามทั้งสิ้น 7 ข้อ

การให้คะแนนสำหรับคำถามในส่วนที่ 2-7 มีลักษณะเป็นแบบ Rating Scale ตามวิธีของ Likert โดยมีทั้งคำถามในทางเชิงบวก (Positive) และคำถามในทางเชิงลบ (Negative)

การให้คะแนนสำหรับคำถามเชิงบวก (ข้อ 40-45) กำหนดไว้ดังนี้

ผู้ที่ตอบว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จะมีคะแนน	5	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	เห็นด้วย	จะมีคะแนน	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่มีความเห็น	จะมีคะแนน	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่เห็นด้วย	จะมีคะแนน	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จะมีคะแนน	1	คะแนน

สำหรับคำถามเชิงลบ (ข้อ 1-39, 46-49) กำหนดคะแนนไว้ดังนี้

ผู้ที่ตอบว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จะมีคะแนน	1	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	เห็นด้วย	จะมีคะแนน	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่มีความเห็น	จะมีคะแนน	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่เห็นด้วย	จะมีคะแนน	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จะมีคะแนน	5	คะแนน

คะแนนในแต่ละข้อจะนำมารวมกันเพื่อการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนต่อไป

4. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกจากตำรวจชั้นประทวนทั่วกรุงเทพฯ โดยใช้แบบการเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) หรือใช้การจับสลาก เพื่อคัดเลือกตัวแทนการดำเนินการคัดเลือกตัวอย่าง มี 2 ชั้นตอน คือ

1. คัดเลือกสถานีตำรวจนครบาลที่จะใช้เป็นสถานีตัวแทน โดยแบ่งเขตสถานีตำรวจนครบาลเป็น 3 เขต ทั้งนี้ไม่แบ่งตามเขตการปกครองระดับกองบังคับการในกองบัญชาการตำรวจนครบาลแต่อย่างใด แต่ได้ถือเกณฑ์การแบ่งเขตในการศึกษาให้สอดคล้องกับลักษณะนิเวศวิทยาของที่ตั้งสถานีตำรวจนครบาล กล่าวคือ พิจารณา ประชากร ลักษณะชุมชน ภาวะเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละเขตการศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้อาศัย

แนวทางการแบ่งเขตการศึกษาวิจัยของ โครงการวิจัยสภาวะเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากรของกรุงเทพมหานคร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹ เป็นแนวทางในการแบ่ง เขตในการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งแบ่งเขตสถานีตำรวจนครบาลออกเป็น 3 กลุ่มคือ

- ก) เขตชั้นใน หรือ เขตเมือง
- ข) เขตชั้นกลาง หรือ เขตคอเมือง
- ค) เขตชั้นนอก หรือ เขตชานเมือง

การคัดเลือกตัวแทนของแต่ละเขตที่แบ่งตามดังกล่าวข้างต้น ได้คัดเลือกมา เขตละ 8 สถานี รวมทั้งสิ้น 24 สถานี คิดเป็นอัตราร้อยละ 34 ของสถานีตำรวจนครบาล ทั้งหมด

สถานีตำรวจนครบาลชั้นใน ประกอบด้วย

1. สน. พญาไท
2. สน. จักรวรรดิ
3. สน. ชนะสงคราม
4. สน. บางรัก
5. สน. ลุมพินี
6. สน. พลับพลาไชย เขต 2
7. สน. บางยี่ขัน
8. สน. บุปผาราม

สถานีชั้นกลาง ประกอบด้วย

1. สน. บางนา
2. สน. บางโพธิ์พาง

¹หน่วยวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 19 และ ไปรคฑูรายละเอียดในการแบ่งเขตสถานีตำรวจตามภาคผนวก ข.1 ตารางที่ 3.

3. สน. หัวหมาก
4. สน. พหลโยธิน
5. สน. ลาดพร้าว

6. สน. บางกอกน้อย
7. สน. ภาษีเจริญ
8. สน. หลักสอง

สถานีชั้นนอก ประกอบด้วย

1. สน. มีนบุรี
2. สน. คันนายาว
3. สน. หนองจอก
4. สน. หนองแขม

5. สน. คลิ่งชัน
6. สน. เจริญคัม
7. สน. ท่าพระ
8. สน. บางขุนเทียน

2. การคัดเลือกประชากรตัวอย่างในแต่ละเขตสถานีใช้วิธีจับสลากเช่นเดียวกันและเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเป็นตัวแทนสำรวจชั้นประทวนทุกลักษณะอย่างแท้จริงจึงได้พยายามคัดเลือกตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบของสำรวจ ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่สายสืบ สายตรวจ จราจรและธุรการ

ทั้งนี้ได้นำเกณฑ์ค่าน้อยละของประชากรเข้าช่วยในการกำหนดจำนวนตัวอย่าง บัญชกรรม กิจปริคาบวิสุทธิ์ ไก่กล่าวถึงเกณฑ์ดังกล่าวไว้ดังนี้ 1

จำนวนประชากร	ขนาดของตัวอย่างที่ควรเลือกมาคิดเป็นอัตราร้อยละ
100-999 คน	ร้อยละ 25
1,000-9,999 คน	ร้อยละ 10
10,000-ขึ้นไป	ร้อยละ 1

การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกตัวอย่างมาในอัตราร้อยละ 25 ของประชากรในแต่ละเขตสถานี โดยกำหนดจำนวนไว้ดังต่อไปนี้

ก. เขตสถานีชั้นใน มีประชากรเป้าหมาย 256 คน จากประชากรสถานีชั้นในทั้งหมด 1,026 คน

ข. เขตสถานีชั้นกลาง มีประชากรเป้าหมาย 191 คน จากประชากรสถานีชั้นกลางทั้งหมด 766 คน

¹ บัญชกรรม กิจปริคาบวิสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523), หน้า 54.
(ทั้งนี้โดยการคำนึงถึงการกระจายของประชากรสูงสุด)

ก. เขตสถานีชั้นนอก มีประชากรเป้าหมายทั้งหมด 100 คน จากประชากรในสถานีชั้นนอกทั้งหมด 579 คน

จำนวนประชากรที่ออกแบบสอบถามทั้งหมด 600 ชุด ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์และใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยจำนวน 554 ชุด คิดเป็นอัตราการย่อยละ 92.33 ของประชากรที่สุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งนี้ คือ

- ก. เขตสถานีชั้นในมีประชากรใช้ในการวิเคราะห์รวม 229 คน
- ข. เขตสถานีชั้นกลางมีประชากรใช้ในการวิเคราะห์ 181 คน
- ค. เขตสถานีชั้นนอกมีประชากรใช้ในการวิเคราะห์ 144 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 9, 10, และ 11 เมษายน 2527 โดยใช้นิสิตปริญญาโทและปริญญาตรี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ซึ่งแยกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เพื่อเก็บแบบสอบถามและสังเกตการณ์ตามการแบ่งเขตในการศึกษาวิจัยที่กล่าวข้างต้น ในสถานีตำรวจนครบาลรวม 24 สถานี ทั้งนี้โดยมีนิสิตคอยให้คำแนะนำและสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม

6. การทดสอบแบบสอบถาม

เมื่อสร้างแบบสอบถามชุดแรกขึ้นแล้ว ให้นำไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านพิจารณาสอบแก้ไข เพื่อความเที่ยงตรงในเนื้อหามากขึ้น จากนั้นให้นำมาทดลองศึกษา (Pretest) กับตำรวจชั้นประทวนใน 3 สถานี คือ สถานีบางรัก สถานีปทุมวัน และสถานียานนาวา คิดเป็นประชากรทั้งสิ้น 50 คน

การตรวจสอบคำถามในส่วนแรกนั้น ใช้วิธีพิจารณาความง่าย และความเข้าใจในคำถามเป็นเกณฑ์ ส่วนการตรวจสอบคำถามในส่วนที่ 2-7 นั้น ใช้วิธีคำนวณค่าอำนาจจำแนก (D.P.) ตามวิธีการต่อไปนี้

1) รวมคะแนนของผู้ตอบแต่ละคน เพื่อเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ และคัดเลือกเฉพาะประชากรที่มีคะแนนสูงสุด 27% และคะแนนต่ำสุด 27% มาทำการทดสอบต่อไป

2) รวมคะแนนของคำถามแต่ละข้อ เฉพาะของผู้ที่มีคะแนนสูงสุด 27% และเฉพาะของผู้ที่มีคะแนนต่ำสุด 27% และดำเนินการตามสูตร

$$D_p = \frac{\bar{X}_h - \bar{X}_l}{N}$$

$$\bar{X}_h = \text{ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง}$$

$$\bar{X}_l = \text{ค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ}$$

$$N = \text{จำนวนตัวอย่างประชากรของกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ}$$

ส่วนการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดำเนินการตามวิธีการหาความเชื่อถือได้โดยอาศัยการวิเคราะห์ความแปรปรวน¹ (ศึกษารายละเอียดได้จากภาคผนวก ข) จากการคำนวณพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.71 ซึ่งเป็นค่าที่สูงพอที่จะเป็นเครื่องมือวัดที่ดีได้

หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างแบบสอบถามจริง โดยคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงและแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำให้เหมาะสมต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ 2 วิธีคือ

1) การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method)

2) การวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย

(1) คำนวณอัตราส่วนร้อยละ (Percentage analysis)

(2) การทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square)

(3) การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean)

¹ วิเชียร เกตุสิงห์, หลักสูตรสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เรืองอักษร, 2524), พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 139-143.

(4) การคำนวณค่า Gamma

เกณฑ์การให้คะแนน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean)

1. ในเรื่องการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้กำหนดระดับของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1	หมายถึง การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2	หมายถึง การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3	หมายถึง การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4	หมายถึง การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5	หมายถึง การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับต่ำมาก

2. ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร ได้กำหนดระดับของการเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือการบริหาร ที่มีต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของตำรวจ ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1	หมายถึง การเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวในระดับสูงมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2	หมายถึง การเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3	หมายถึง การเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4	หมายถึง การเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5	หมายถึง การเห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวในระดับต่ำมาก

เกณฑ์การให้คะแนน จากการพิจารณาค่า Gamma

ค่า Gamma มากกว่า .75 หมายถึง ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันสูง

ค่า Gamma	อยู่ระหว่าง 0.51-0.75	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน
			ในระดัปลานกลางค่อนข้างสูง
ค่า Gamma	อยู่ระหว่าง 0.4- 0.5	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน
			ในระดัปลานกลาง
ค่า Gamma	อยู่ระหว่าง 0.26-0.39	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน
			ในระดัปลานกลางค่อนข้างต่ำ
ค่า Gamma	ไม่เกิน 0.25	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ค่า Gamma	มีค่าบวก	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน
			ในทางบวก
ค่า Gamma	มีค่าลบ	หมายถึง	ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน
			ในทางตรงกันข้าม

ในการวิเคราะห์ จะอาศัยค่าเฉลี่ยในการอธิบายระดับของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และระดับของความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมทางนิเวศวิทยาแต่ละด้านและอาศัยค่าแกมมา (Gamma) ในการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยพิจารณาแต่ละกรณีตามลำดับสมมติฐาน และทำการควบคุมแต่ละกรณีเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์หลอก (spuriousness) อันอาจเกิดขึ้นได้จากกรวิเคราะห์ข้อมูล¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ดูรายละเอียดในการควบคุมตัวแปรของ อารง สุทธศาสตร์, ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527).